

SKD

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

T u d i č r n a j e b a r v a

Državna tematska razstava

Tudi črna je barva je naslov tematskih razstav, ki jih je za sezono 2007/2008 razpisal Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.

Tone Rački, akademski slikar, pedagog in avtor priročnikov s področja vizualnih medijev, si je ogledal selekcionirane regijske razstave, ki so jih organizirale koordinacije JSKD Celje, Izola, Kranj, Maribor, Nova Gorica, Novo mesto, Osrednja Slovenija in Slovenj Gradec.

Za državno razstavo je izbral dela štiriinšestdesetih avtorjev.

Ko dobrane se mračé, k meni spo glasovi tihi.

Josip Murn

Temno sliko, ki ne prikazuje nočnega prizora ali neosvetljenega prostora, je težko narediti. Ne zato, ker mora slikar imeti za tako delo posebno znanje in spretnost, pač pa, ker odločitev za kaj takega zahteva zavesten napor. Kadar se namreč slikar ne odloča zavestno o tem, ali naj bo njegova slika svetla ali temna, nastane slika, ki ni ne svetla ne temna. Večina slik je takšnih. Odsotnost svetlobe namreč doživljamo kot nekaj neprijetnega in grozečega, umetniška slika pa naj bi bila lepa in prijetna na pogled.

Lepota nam predstavlja nekaj svetlega, zato jo težko povezujemo s prizori teme in mraka ter z zamolklimi barvami. Šele modernizem dvajsetega stoletja, ki je opustil pojem klasične lepote, je prinesel temne slike, ki ne prikazujejo mračnih prizorov in temnega ozadja ne izkoriščajo zgolj za to, da se na njem bolje odraža svetli motiv. Umetniki so sicer vselej upodabljali tudi motive, ki bi jim težko rekli lepi, in obravnavali plati življenja, ki jih imamo za neprijetne in temne, a so to izrazili predvsem z motivom. Vsaj v evropski umetnosti je tako. Temna modernistična slika pa išče svojo moč bolj s slikarskimi izraznimi sredstvi kot z motivom, ki ga prikazuje, ali pa je sploh abstraktna.

Kadar govorimo o temnih barvah in o črni barvi, se moramo zavedati, da gre za dva različna pojma. Temne barve so ali temni barvni pigmenti ali živobarvni pigmenti, ki so potemnjeni s črno ali z drugim temnim pigmentom. Črna pa je pravzaprav brezbarvni pigment. Zato črne ne prištevamo k barvam in je ni ne v mavrici ne v barvnem krogu. Pri realističnem slikanju zato črni barvni pigment uporabljamo le za niansiranje drugih barv, saj čista črna med drugimi barvami deluje kot tujek. Nekaj drugega pa je, ko je slika v risbi ali barvi stilizirana – takrat je čista črna enakovredna drugim barvam: zeleni, rdeči, modri, oranžni ali vijoličasti.

Temna slika (enako tudi skulptura) deluje resnobno ne glede na motiv. Lahko pa je tudi skrivnostna in buri domišljijo kot tema, ki je hkrati strašljiva in privlačna. V temi se skrivajo človekovi strahovi in upi. Tudi ob temni sliki se sprostijo slutnje, ki domujejo v mraku. Taka slika se izmika in obenem zapeljivo vabi v neznane, neraziskane pokrajine. Zato se zdijo temni motivi in prizori bolj »umetniški«, saj je za umetnost značilno, da se ne izraža neposredno. Umetniško sporočilo je izmuzljivo in ga bolj slutimo, kot pa razumemo.

Čisto črno barvo lahko razumemo kot zlitje vseh barv v temno maso, kot zgostitev svetlobe v materijo. V tem primeru deluje kot tema, ki vabi in straši. Lahko pa jo razumemo tudi kot odsotnost svetlobe, torej tudi kot odsotnost barv. Takrat je barvno in izrazno nevtralna, a surovo realna. V kompoziciji z drugimi barvami je odločna in agresivna, poživi barve v svoji soseščini in spodbuja barvno dinamiko. Ob črni, ki je sama mrtva in pasivna, vse druge barve zaživijo. Slika, izdelana samo s črno barvo ali v družbi z otenki sive, pa deluje surovo in se oddalji od dekorativnosti in sentimentalnosti. Ob taki sliki smo bolj pripravljeni verjeti v slikarjevo iskrenost in avtentičnost njegove izpovedi.

Če se vrnemo k samemu razpisu, ki je pogojeval barvo in ne teme, kot je to v navadi, lahko ugotovimo, da je bil uspešen ravno zaradi te nenavadne omejitve. Omejitev namreč sprošča kreativnost. Kreativna domišljija se lahko razvija le s premagovanjem ovir in v določenem okviru. Ta je lahko vsiljen ali predlagan od zunaj, lahko pa si ga ustvarjalec postavi sam. Ustvarjalna svoboda je prav možnost, da si ustvarjalec sam izbira ovire in okvire. Zato pravi ustvarjalci nikoli ne govorijo o izdelovanju slik, ampak o reševanju problemov. Pri tem seveda ne mislijo na probleme, ki so pogojeni s pomanjkanjem risarskih ali slikarskih veščin, ampak na tiste, ki si jih postavijo sami, ali tiste, ki jih zastavlja likovna umetnost v določenem obdobju ali okolju.

Kriteriji, ki so me vodili kot selektorja pri izbiri slik za razstavo Tudi črna je barva, so vsebovani v prej opisani problematiki črne barve in temne slike. Nisem izbiral najboljših slik, ampak tiste, na katerih je bila črna barva uporabljena čim bolj avtentično. Res pa je, da so ustvarjalci, ki so črno barvo začutili kot izrazni izziv, naredili tudi kvalitetna in zanimiva dela. Predvsem je treba pohvaliti kiparje, ki so bili kos nalogi, čeprav barva ni avtentični kiparski material.

Slika je predvsem morala biti temna, čeprav je med izbranimi deli tudi kakšno, ki je pretežno svetlo, a v teh primerih kak črn element opredeli celotno kompozicijo. Med temnimi slikami so izpadle tiste, ki so prikazovale nočni motiv, a je med razstavljenimi slikami tudi kakšna taka. V teh primerih noč ni motiv slike, ampak služi le kot okvir kaki drugi vsebini. Risbe s tušem ali svinčnikom niso šteje, razen v primerih, če sta motiv in kompozicija evocirala temno vzdušje.

Razpis na temo črne barve je bil vsekakor dobra odločitev organizatorjev, saj je odziv nanj presegel vsa pričakovanja. Prinesel je prevetritev v sicer precej monoton repertoar motivov, tem in slikarskih pristopov, značilnih za ljubiteljsko likovno ustvarjalnost, in pokazal, da so tudi na tej ravni možni avtentični likovni dosežki. Spodbudil pa bo tudi nov zagon, če se bo uveljavilo spoznanje, da vrednost likovnega dela ni samo v mimetičnosti in dekorativni dopadljivosti, ampak da lahko avtorju in gledalcu nudi zadovoljstvo tudi izrazno močno likovno delo.

Tone Rački

Milenka Arsenov Izola

Ljubezen ima več obrazov
2007, akril na plošči, 70 x 50 cm

6

7

Marjeta Baša Zagradec

Morska deklica

2007, keramika, črna peka, 32 x 26 x 29 cm

Elda Brecelj Batuje

Vstajenje
2007, olje na plošči, 58 x 37 cm

Brecelj
8

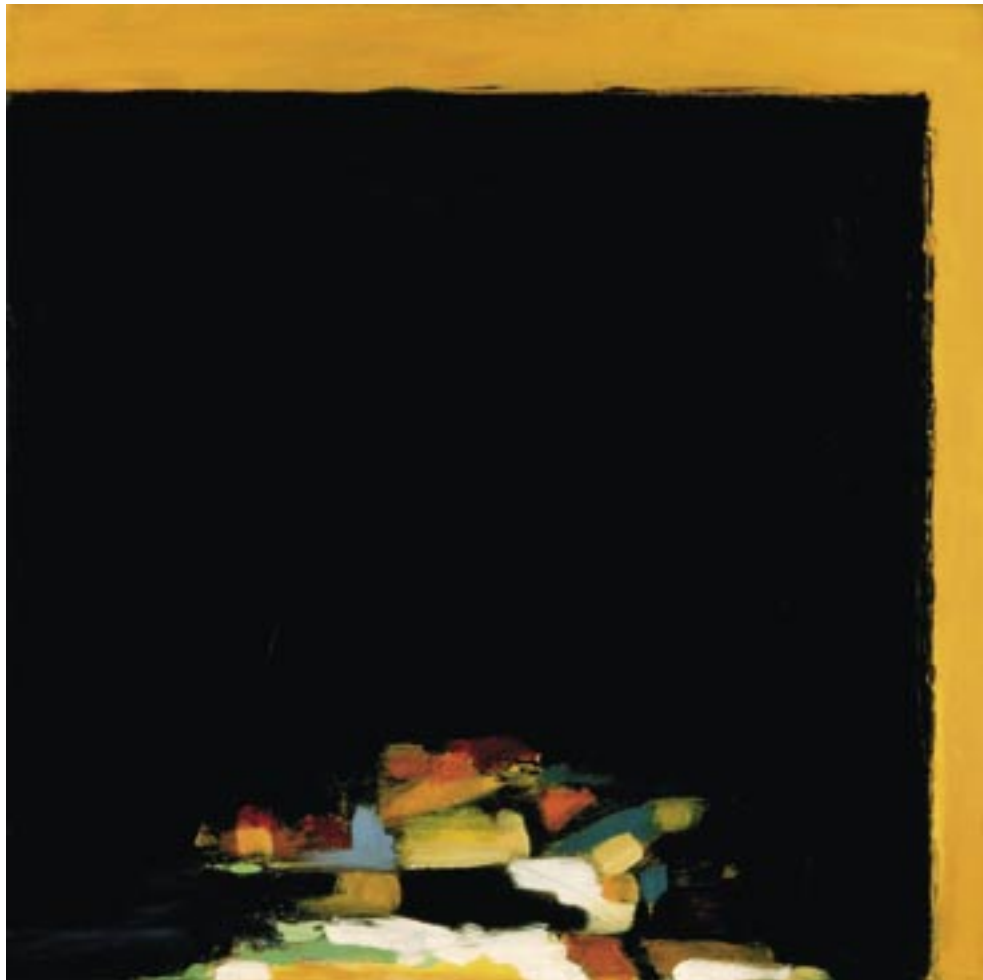
Cajhen

Jožica Cajhen Laško

Budi se dan

2007, akril na platnu, 40 x 40 cm

9

Cevc
Antonija Cevc Ljubljana

Kompozicija v črnem
2008, mešana tehnika, 48 x 36 cm

10

Čok **Dajana Čok** Divača

Upanje
2007, akril na platnu, 50 x 100 cm

Čretnik Joža Čretnik Maribor

Metulj
2007, olje na platnu, 55 x 71 cm

Dragana Dada Curin Koper

Tudi črna je barva

2007, mešana tehnika, 60 x 60 cm

Drnovšek **Majda Drnovšek** Knezdol

Pred nevihto
2007, akril, 40 x 50 cm

Drole

Dimitrij Drole Doblar

Večni boj

2007, olje na platnu, 80 x 70 cm

15

Frei
Marta Frei Sinja Gorica

Kapljice
2008, akril, 50 x 60 cm

16

Stanka Golob Grahovo ob Bači

Globalni naftni madež
2007, akril, 90 x 40 cm

Golob
17

Gramc **Milena Gramc** Cerklje ob Krki

Črna v barvni harmoniji I
2007, akril na plošči, 45 x 60 cm

Grauf

Janez Grauf Mežica

Še bolj črno

2007, les, bitumen, 67 x 27 x 30 cm

19

Gregorin **Maks Gregorin** Ljubljana

Zima na Barju
2008, akvarel, 30 x 46 cm

20

Halužan
Marjana Halužan Dravograd

Hortenzije
2007, olje na papirju, 72 x 54 cm

21

David Herzog Leitinger Radlje ob Dravi

Ne sprejemaš kot dekle
2004, barvan les, višina 120

Leitinger

22

Hodnik **Andreja Hodnik** Ljubljana

Teran
2008, akril, 30 x 40 cm

23

Jože Horvat Spodnja Velka

Horvat

24

Cvet

2007, akvarel, 38 x 50 cm

Ipavec

Cvetka Ipavec Solkan

Neurje na obzorju
2007, mešana tehnika, 35 x 50 cm

25

Peter Juren Kobarid

Ginko

2007, lepljen tekstil na platnu, 70 x 30 x 5 cm

26

Mitja Kokol Komenda

Požiralec ozona
2007/2008, barvan mavec, kovina, 25 x 40 x 45 cm

27

28

Andrej Kos Vrhnika

Pravozel

2005, barvan siporeks, les, 29 x 18 x 14 cm

29

Katja Kozjek Varl Maribor

Odstopanja

2007, mešana tehnika, 80 x 70 cm

Kozjek

Marjana Krenker Dravograd

Krenker

30

Tudi črna je barva (Ptice)

2007, pastel, 44 x 64 cm

Kverh

Marinka Kverh Ajdovščina

Žara

2006, keramika, raku peka, 12 x 17 x 17 cm

31

Andrej Levičar Krško *Levičar*

Zastrto nebo
2007, oglje na papirju, 50 x 70 cm

32

33

Beti Malinovič Kočevje

Črna
2007, akril na platnu, 78 x 57 cm

Malinovič

Jelka Moravec - Ela Trzin

Moravec

34

V Črnem grabnu

2007, akril na platnu, 50 x 70 cm

Irena Novak Kamnik

Noč na Krasu
2008, mešana tehnika, 60 x 50 cm

36

Katja Ožbolt Kočevje

Razmišljanje
2007, akril, 65 x 50 cm

Ožbolt

Dragica Petek Maribor

Petek

Na sliki
2007, mešana tehnika, 45 x 65 cm

37

38

Sebastjan Popelar Tržišče

Danes (srednji del triptiha)
2007, akril na papirju, 80 x 41 cm

Popelar

Martina Porenta Pleše Stara Cerkev

Nasprotje

2007, mešana tehnika, 68 x 60 cm

39

Zvonko Pušnik Slovenske Konjice

Pušnik

40

Brez naslova

2007, mešana tehnika, 50 x 70 cm

Rangelov **Anka Rangelov** Velenje

Na preži
2007, akril na platnu, 60 x 80 cm

41

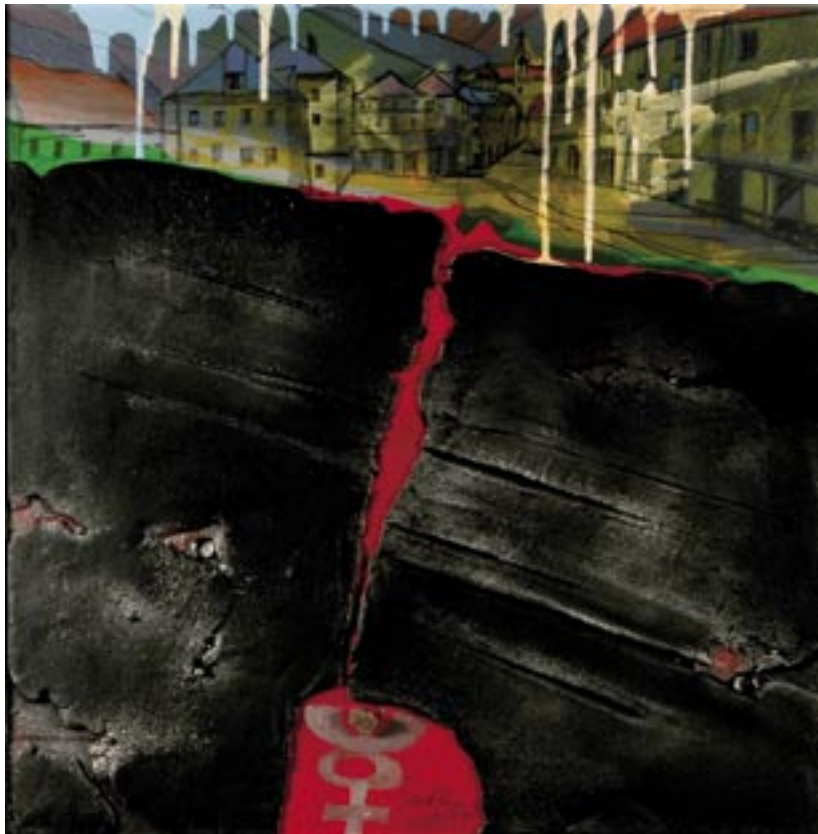

Andreja Ropret Radovljica

Ropret

42

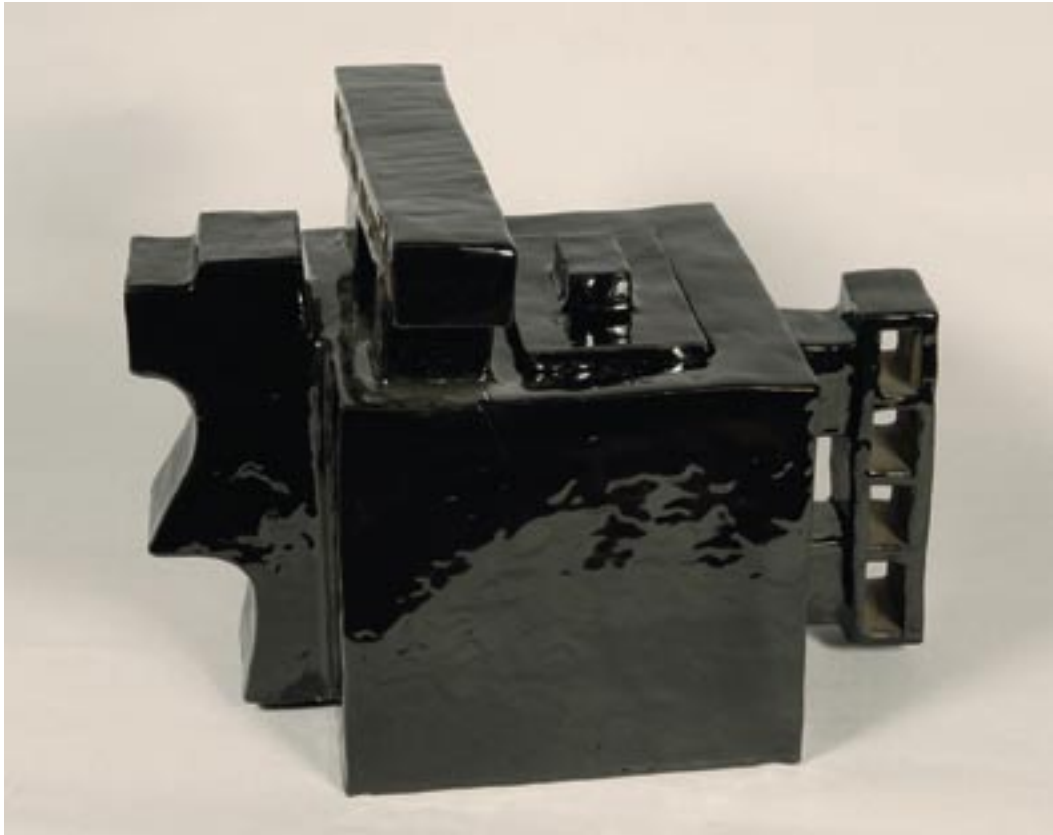
Družina
2008, akril, 40 x 50 cm

Rupnik **Nande Rupnik** Idrija

Nad idrijskim rudnikom
2007, mešana tehnika, 70 x 70 cm

43

Katja Rutar Tolmin

Rutar

Čajnik

2006/2007, glazirana keramika, 33 x 38 x 50 cm

Samsa **Marino Samsa** Postojna

Brothers in Arms
2007, akril na papirju, 36 x 56 cm

45

Jožica Sobiech Radlje ob Dravi

Sobiech

46

Brez naslova

2007, olje na platnu, 70 x 90 cm

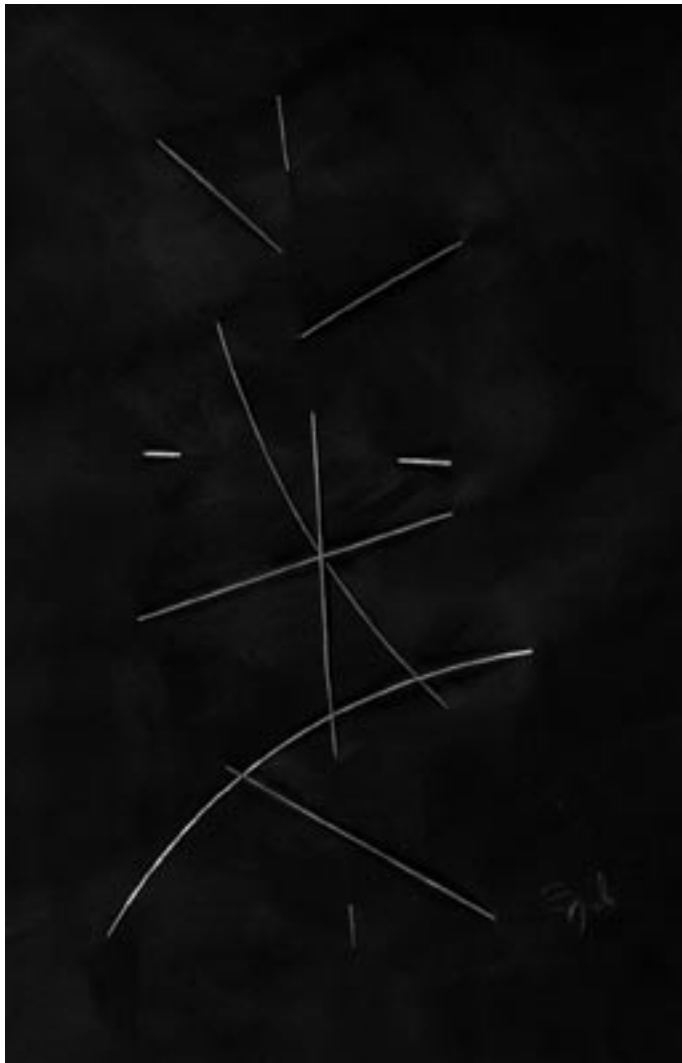

Spindler

Veronika Spindler Turjak

Temne rože
2007, akril na papirju, 24 x 32 cm

47

Mitja Spruk Kamnik

Spruk

Kovinska nit

2008, mešana tehnika, 34 x 27 cm

48

Dušan Sterle Kamnik

Črna-bela-rdeča
2008, mešana tehnika, 32 x 37 cm

Sterle

49

50

Rudi Stopar Sevnica

Podoba svetlobe
2007, akril na platnu, 74 x 52 cm

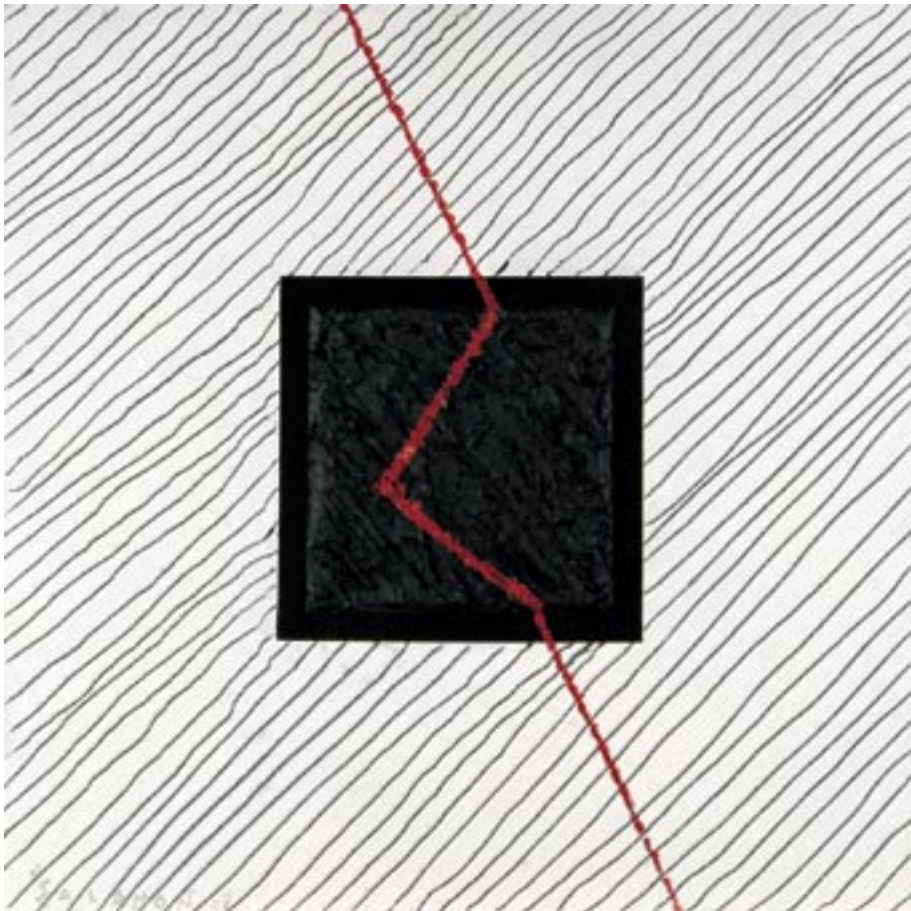
stopar

51

Alenka Sušnik Kamnik

Dekle s sadjem
2008, mešana tehnika, 60 x 40 cm

Arpad Šalamon Slovenske Konjice

Strela z jasnega
2007, mešana tehnika, 80 x 80 cm

Ljuba
Ljuban Šega Celje

Abstraktna kompozicija 1
2007, akril, 88 x 85 cm

Marija Minka Šetinc Kamnica

Črna slika II

2007, akril na papirju, 31 x 42 cm

54

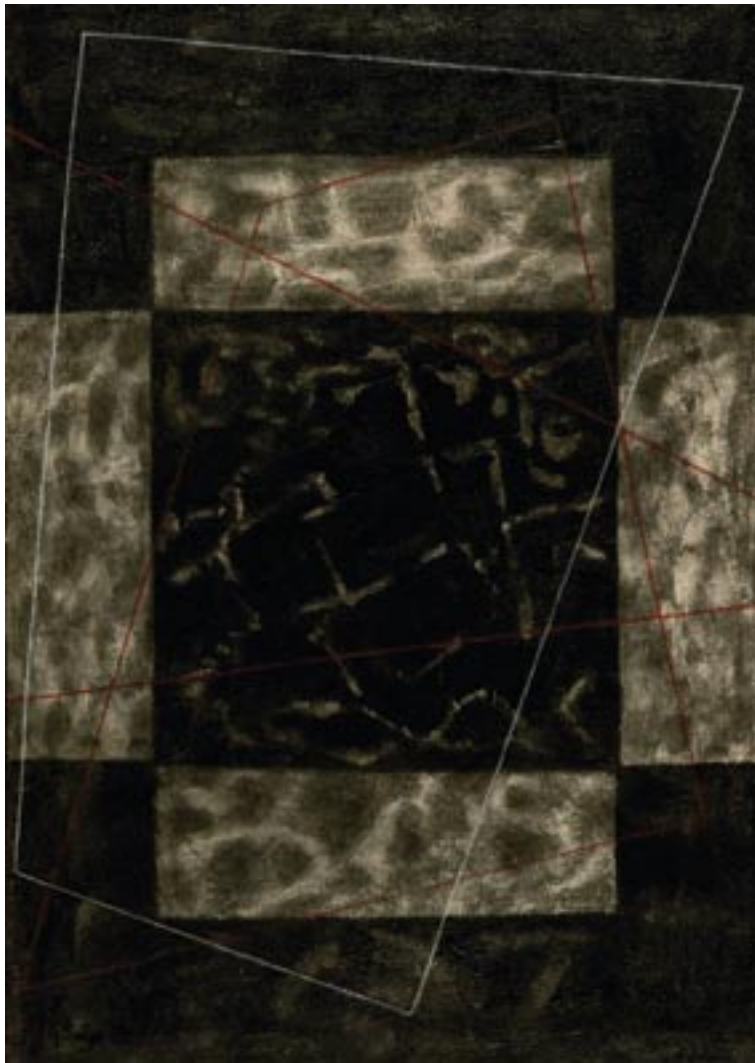
55

Marica Štefanič Dekani

Grški angeli
2007, akril, 60 x 50 cm

Štefanič

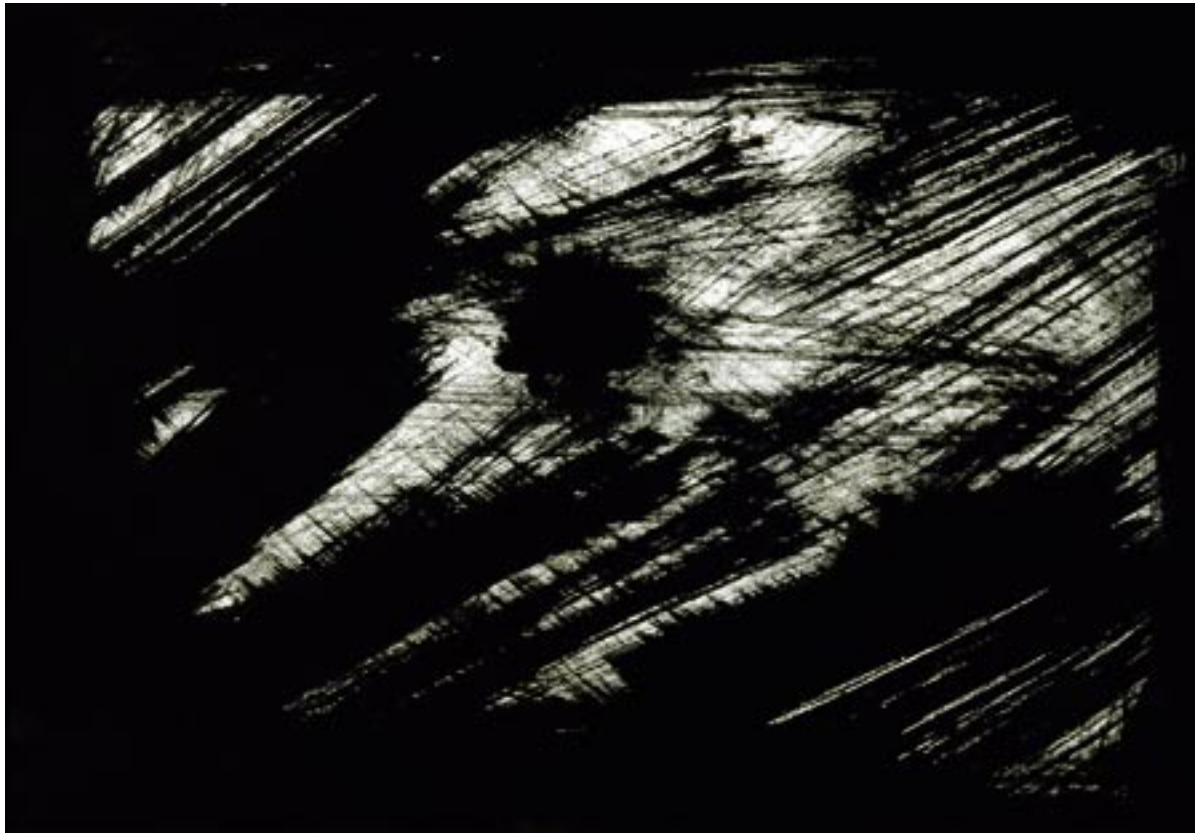
Ljudmila Šuklje Grosuplje

Črni fond

2007, mešana tehnika, 70 x 50 cm

56

Šuštaršič

Marijana Šuštaršič Šmartno pri Litiji

Polje
2007, tuš, 50 x 70 cm

57

Karolina Tomas Trbovlje

Tomas

58

Karakter
2007, akril, 50 x 60 cm

Primož Tomšič Nova Gorica

Brez naslova, I, II, III
2007, akril na platnu, po 20 x 20 cm

59

Francelj Urbančič Postojna

Razjarjeni maček
2007, mešana tehnika, 80 x 60 cm

60

Andrej Velikonja Sladki vrh

Temni most I

2007, akril na platnu, po 100 x 120 cm

Velikonja
61

Tatjana Verbič Borovnica

Vkalupljena svoboda
2006, mešana tehnika, 54 x 44 cm

Verbič

62

Verbič V.

Tatjana Verbič - Vanda Vrhnika

Stara oljka

2007, akril na platnu, 50 x 35 cm

63

Marjana Verbuč Mozirje

Noč v gozdu
2007, akril, 50 x 60 cm

64

Verbuč

Mladen Vukšinić Suhor

Vukšinić

Čakajoč odrešenika
2007, olje na platnu, 100 x 110 cm

65

Joanna Zajac Slapničar Višnja Gora

V rumenem okvirju
2007, akvarel, 26 x 20 cm

66

Zajac

67

Suzana Zgonec Komenda

Prinašalec smrti

2007, mešana tehnika, 60 x 65 x 33 cm

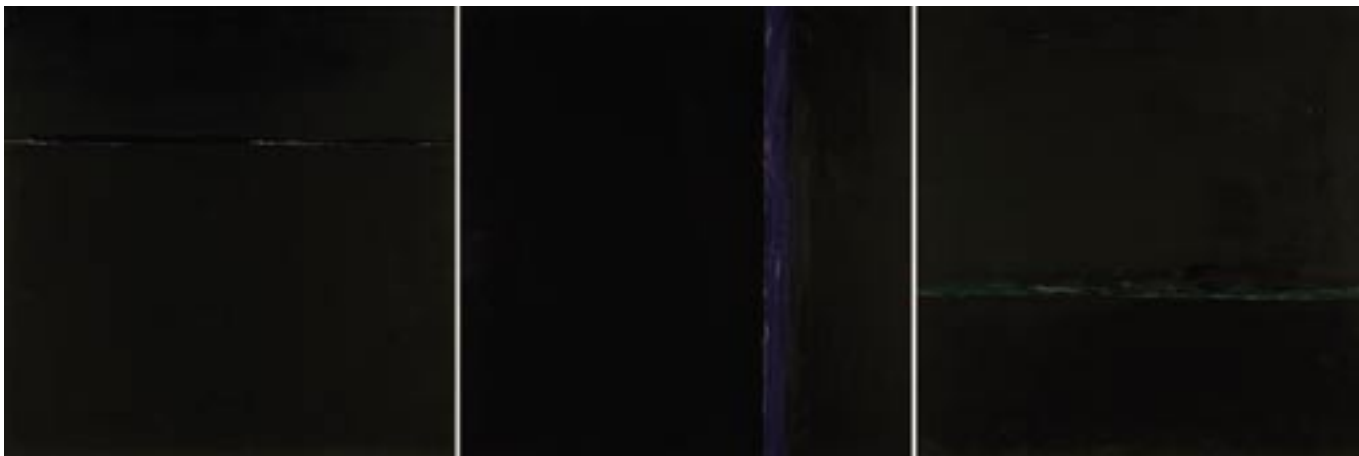

Veronika Zidar Ljubljana

Ujet v prostoru
2008, keramika, engoba, 31 x 30 x 19 cm

Zidar

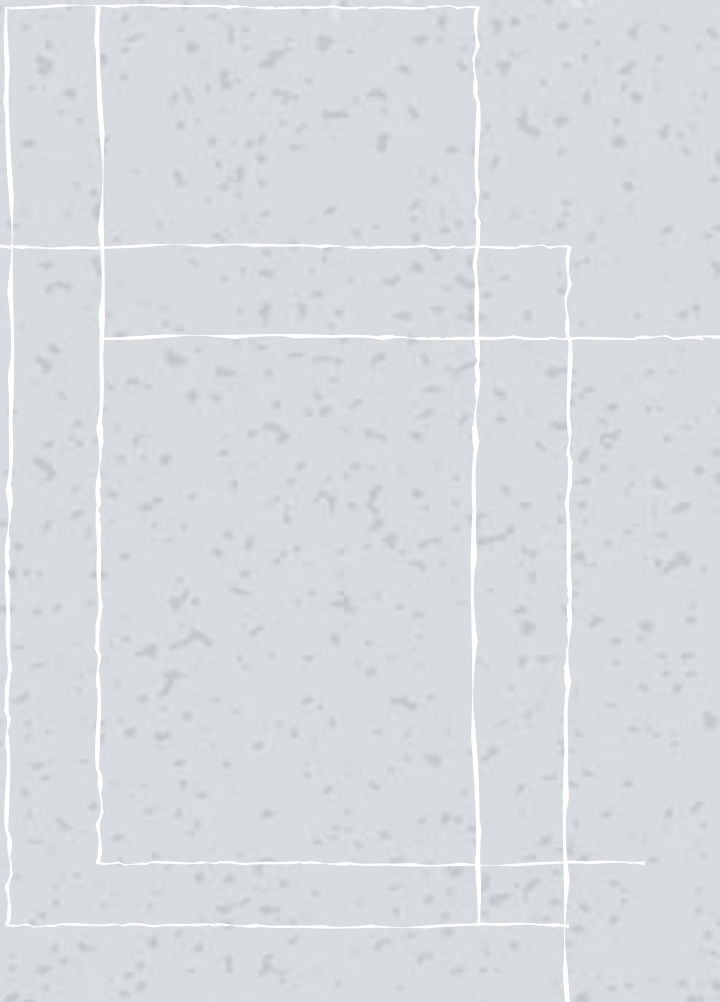
Melita Zupančič Maribor

Svit (triptih)
2007, akril, po 50 x 50 cm

Zupančič
69

Tudi v

70

JSKD

LIKOVNI ODSEVI

posebna številka

Izdal: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti
Štefanova 5, 1000 Ljubljana
www.jskd.si

Zanj: mag. Igor Teršar

Urednica: Andreja Koblar Perko

Tekst: Tone Rački

Fotografija: Andrej Perko

Oblikovanje: Adenda d.o.o.

Tisk: Lotos d.o.o.

Naklada: 800 izvodov

Državna tematska razstava **Tudi črna je barva**

Katalog je izšel s pomočjo Ministrstva za kulturo RS.

Ljubljana, november 2008

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

75/7(497.4)“20”(083.824)

TUDI črna je barva : državna tematska razstava / [urednica
Andreja Koblar Perko ; tekst Tone Rački ; fotografija Andrej
Perko]. - Ljubljana : Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, 2008.
- (Likovni odsevi. Posebna številka)

ISBN 978-961-6141-77-2
1. Koblar Perko, Andreja
241820928

